

Korkeimman maanpuolustusopetuksen pää- määrät sekä tarve, mahdollisuudet ja järjestely meillä

Kirjoittanut majuri H S R u s a m a

Ennen toista maailmansotaa oli totuttu sanomaan, että uusi sota alkaa siitä, mihin edellinen päättyi. Tämän sanonnan totuudellisuus osoitautui täysin vääräksi heti toisen maailmansodan puhjettua. Jouduttiin toteamaan, että sodan luonne oli suuresti muuttunut. Sota muodostui alunpitäen totaaliseksi. Tosinhan on sanottava, että ensimmäinen maailmansota oli jo totaalista, mutta totalisuutta ei ennätetty toteuttaa täydellisesti. Ilmeistä on, että mahdollisesti tuleva sota ylittää totalisuudessa runsaasti sen, mihin kansakunnat päätyneen sodan aikana tottuivat. Näin ollen on varmaa, että valtakunnan sodanjohto joutuu ratkaisemaan suuren määrän sellaisia kysymyksiä, jotka asettavat sille aina erityiset pätevyysvaatimukset.

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, onko meillä ryhdytty sellaisiin toimenpiteisiin, että sodanjohdollamme olisi tarpeen tullen mahdollisuudet täyttää nämä vaatimukset. Toisin sanoen on selvitettävä korkeimman maanpuolustusopetuksen nykyinen järjestely maasamme ja tarkasteltava, olemmeko tässä suhteessa ajan tasalla.

Korkeimman maanpuolustusopetuksen tehokkuuden arvioimiseksi on välttämätöntä luoda lyhyt katsaus nykyisen sodankäynnin luonteen ja sen niin siviili- kuin sotilasjohtajillekin asettamiin vaatimuksiin. Lisäksi on tarpeellista tuoda esiin aivan suppeasti sotiemme aikaisia kokemuksia, jotka avartavat käsitystä yhteistoiminnan välttämät-

tömyydestä siviili- ja sotilasjohdon välillä. Lisäksi tarkastellaan lyhyesti korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestelyä Ruotsissa, jotta lukija saisi käsityksen opetustilanteesta maassa, jossa maanpuolustuskysymysten ratkaisuihin kiinnitetään tarpeellista huomiota.

Tutkielmassa kohdistetaan pääpaino positiivisen ehdotuksen esittämiseen korkeimman maanpuolustusopetuksen vastaiseksi järjestelyksi meillä. Jotta päädyttäisiin olosuhteissamme onnistuneimpaan ratkaisuun, on katsottu välttämättömäksi käsitellä ne eri päämuodot opetuksen järjestelyksi, joiden toteuttaminen on mahdollisuuksiemme rajoissa.

I NYKYAIKAISEN SODANKÄYNNIN VALTAKUNNAN SODANJOHDOLLE ASETTAMAT VAATIMUKSET

Totaalinen sota on melko uusi käsite. Se on kuitenkin käsitteenä helposti määriteltävissä. Totaalinen sota merkitsee maan kaikkien voimavarojen, niin aineellisten kuin henkistenkin, hyväksikäyttöä sodassa. Edellä oleva on ymmärrettävä asian koko laajuudessa. Niinpä samalla, kun kaikki voimavarat asetetaan sodan käyttöön ja kun yhteiskunnan koko elämä kaikissa ilmenemismuodoissaan pannaan liikekannalle palvelemaan sodan päämääriä, pyritään totaalisella sodalla vaikuttamaan myös kaikkiin vihollisen elinlähteisiin. Totaalisessa sodassa pyritään kaikin keinoin vihollisen poliittisten, sotilaallisten, sosiaalisten ja taloudellisten aikomusten torjumiseen sekä oman tahdon toteuttamiseen näillä aloilla.¹

Tässä yhteydessä ei ole aihetta lähemmin tarkastella niitä syitä, jotka ovat pakottaneet ja vastedes pakottavat kansakunnat totaaliseseen sodankäyntiin. Tulkoon ainoastaan mainituksi, että suuresti kehittynyt teollisuus on mahdollistanut miljoona-armeijoiden varustamisen, luonut kuljetusvälineet, joilla joukot nopeasti ovat siirrettävissä ja huollettavissa, sekä ennen kaikkea aikaansaanut yhdessä tieteellisen tutkimuksen kanssa lentoaseen, joka on saattanut joka kolkan maapallollamme sodan tuhojen ulottuville. Toisessa maailmansodassa teki systemaattinen ilmavoimien massakäyttöön perustuva pommitus tuhoisaa

¹ Killinen, K: Demokratia ja totaalinen sota, s 23

jälkeä. Enää ei voitu pitää kotirintamaa alueena, missä turvallisuus olisi ollut suurempi kuin sotatoimialueellakaan.

Kehityksen tämän hetken viimeistä vaihetta sodankäyntivälineiden alalla edustavat kauko- ja ydinaseet sekä ns hermokaasut. Näiden vaikutuksesta tuhoaseina on jo saatu niin paljon kokemuksia, että voidaan empimättä sanoa niiden korostavan tulevien sotien totaalista luonnetta.

Yleisesikuntakomentaja K. Killinen mainitsee tutkimuksessaan "Demokratia ja totaalinen sota" tärkeimpinä kysymyksinä, joiden eteen totaalisen sodan johto joutuu, seuraavat:

- sodan strateginen johtaminen, mihin sisältyy mm poliittisen päämäärän asettaminen sodankäynnille, voimien jakaminen eri sotänäyttämöille sekä sotatoimien yleisjohto politiikan suuntaviivojen mukaisesti;
- ulkopoliittikan johtaminen niin, että se tukee sodalle asetetun poliittisen päämäärän saavuttamista;
- yhteistoiminta liittolaisten kanssa;
- sisäpolitiikan johtaminen siten, että kansakunta saadaan yksimielisenä kannattamaan sotaponnistuksia;
- teollisuuden järjestäminen niin, että se pystyy tuottamaan riittävästi sekä sota- että kulutustarvikkeita;
- kansanhuollon järjestäminen niin, että sekä sotavoimain että siviiliväestön välttämättömät tarpeet voidaan tyydyttää;
- työvoiman jakaminen sotavoimain ja tuotannon kesken sekä teollisuustyövoiman sijoittaminen;
- sodankäynnin rahoittaminen sekä hintojen ja palkkojen valvominen;
- välttämättömän ulkomaisen kaupan turvaaminen;
- raaka-aineiden hankkiminen, säännösteleminen ja jakaminen;
- väestön ja teollisuuden suojelun järjestäminen;
- kuljetusten keskitetty johtaminen;
- henkisen sodankäynnin johtaminen;
- tieteellisen tutkimustyön organisoiminen ja johtaminen.¹

¹ Killinen, K: Demokratia ja totaalinen sota ss 23—24

Edellä olevaa tarkasteltaessa voidaan todeta, että totaalissa sodassa maanpuolustuskysymysten ratkaisujen on ulotuttava kaikille elämän ja toiminnan aloille. Kysymysten laajuuden ja monitahoisuuden vuoksi on luonnollista, että sotilasjohto ei enää yksin, kuten kenties joskus ennen, pysty selviytymään sodan johtamisen kokonaisuudesta, vaan kysymysten ratkaisu keskittyy sodan aikana valtakunnan sodanjohdolle.

Tämän tutkielman yhteydessä ei ole tarpeen eikä mahdollistakaan yksityiskohtaisesti käsitellä valtakunnan sodanjohdon eri aloille asetettavia vaatimuksia, vaan kiinnitetään seuraavassa huomio erinäisiin koko sodanjohtoa koskeviin vaatimuksiin, joilla on yleispätevä merkitys.

Toisen maailmansodan aikana oli valtakuntien sodanjohto alunperin järjestetty pääasiassa kahdella eri tavalla. Niissä valtioissa, joissa diktaattorit joko julkisesti tai peitetysti yksinvaltaisina johtivat ponnisteluja voiton saavuttamiseksi, oli johdon keskitys suoritettu perusteellisesti. Eräiden demokraattisesti johdettujen valtioiden sodanjohdon hajanaisuus ilmeni erittäin selvästi sodan alkuaikoina. Varsinkin Ranskassa oli keskityksen puute selvästi havaittavissa. Pääasiassa tämän johdosta muodostui sotilaallisen ja poliittisen johdon välille kriisi, joka suuresti joudutti Ranskan luhistumista. Luonnollisesti oli nopeaan sortumiseen muitakin syitä.

Sodan pitkittyessä ja sen totalisuuden yhä korostuessa jouduttiin kaikissa sotaikäyvissä maissa yhä selvemmin toteamaan sodanjohdon keskityksen tarve. Huomattiin, että sota ei ollut vain sotilaiden asia. Sota oli muodostunut koko kansakunnan yhteiseksi asiaksi, ja näin ollen oli luonnollista, että sodankäynnistäkin vastasi maan vastuunalainen hallitus. Valtakunnan poliittisen johdon vastuun alue laajeni merkittäväällä tavalla.

Sodan jälkeen on kehitys miltei kaikissa maissa jatkuvasti suuntautunut yhä suurempaa keskitystä kohti. Sodanjohtajan, olkoonpa hän sitten asianomaisen valtakunnan hallitsija, presidentti, pääministeri tai diktaattori, käsiin pyritään keskittämään kaikki sodankäynnin langat. Hänen avukseen ja neuvonantajakseen on määrätty tarpeelliset neuvottelukunnat ja muut elimet.

Maanpuolustusta ei totaalissa sodassa luoda sodan eikä edes sodan uhankaan aikana, vaan puolustus on ylläpidettävä rauhan aikana riit-

tävässä valmiudessa. Tämä edellyttää sitä, että sodanjohdon työ ei rajoitu yksinomaan sodan aikaan, vaan sen työn, tapahtukoonpa se sitten vaikkapa vähäisissäkin puitteissa, on oltava jatkuvaa. Ainoastaan näin menetellen on olemassa edellytyksiä selviytyä toden tullen niistä pulmakysymyksistä, jotka sota tuo tullessaan koko yhteiskunnalle. Rauhan aika ei siis enää ole pelkästään sotilasjohdon "etsikkoaikaa" sodan varalta, vaan koko totaalisen maanpuolustusjohdon, sodanjohdon, sen kaikkien alojen jatkuvaa ja aina kehittyvää toimintaa maanpuolustusvalmiuden hyväksi. On aivan samantekevää, millä nimellä sodanjohtoa rauhan aikana nimitetään, pääasia on, että se toimii. Rauhan aikana tehtyjä laiminlyöntejä ei voida sodan aikana milloinkaan täydellisesti korvata ja osittainkin korvaaminen maksaa kansakunnan kalleinta omaisuutta — ihmisverta. Näin ollen voidaan todeta, että sellainen valtakunnan johto, joka ei rauhan aikana kiinnitä riittävässä määrin huomiota maanpuolustukseen totaalisen sodan varalta, tekee väärin sitä yhteiskuntaa kohtaan, jonka kaikkinaisen hyvinvoinnin edistäjäksi ja kehittäjäksi se on asetettu.

Sodanjohdon tärkeimmät tehtävät rauhan aikana koostuvat niiden laajojen ja monitahoisten valmistelujen ja suunnitelmien suorittamisesta, joiden muodostamalle perustalle maanpuolustus sodan aikana rakentuu. Rinnan sotilaallisten valmistelujen kanssa on suunniteltava ja suoritettava maanpuolustuksen muidenkin alojen valmistelut. Niinpä on väestönsuojelun, taloudellisen puolustuksen — mihin kuuluu mm. sekä kansanhuolto että sotatalous — ja psykologisen puolustuksen tiiviisti nivellyttävä sotilaalliseen puolustukseen. Tämän lisäksi on vielä suoritettava tärkeitä puolustustoimenpiteitä yleisen ja kunnallisen hallinnon, kulkulaitoksen, kartoituslaitoksen, sääpalvelun, terveyden- ja sairanhoidon, sosiaalihallinnon, maan sisäisen turvallisuuspalvelun ja oikeuslaitoksen, tieteen ja tutkimuksen, sanomalehdistön, radion sekä monilla muilla yhteiskuntaelämän aloilla.

Sodanjohdon välttämättömyys ja tehtävät sodan aikana ovat itseltään selvät. Tässä yhteydessä ei ole aihetta niihin tarkemmin kajota.

Kuten edellisestä ilmenee liittyvät kaikki maanpuolustussuunnitelmat ja -valmistelut niin läheisesti toisiinsa, että niiden ratkaisemista ei voida erillisesti suorittaa. Jotta mahdollisimman hyvä tulos saavutettaisiin, on ratkaisut sodanjohdon eri aloilla tehtävä mitä kiinteim-

mässä yhteistyössä toisten alojen edustajien kanssa. Tämä välttämätön yhteistoiminta vaatii sitä hoitavilta henkilöiltä niin laajan ja monipuolisen tietouden eri maanpuolustustoimintojen lukuisista tehtävistä, toiminnallisista periaatteista ja niiden keskinäisistä suhteista, että se voidaan saavuttaa vain yhteisin opinnoin.

Totaalinen sota on suuresti muuttanut valtakuntien hallinnosta vastuussa olevien elimien ja henkilöiden käsityksiä maanpuolustukseen kuuluvien asioiden ulottuvuudesta. Ollaan jo taipuvaisia kaikkialla uskomaan, että valtion rauhan- ja sodanaikaisella johdolla ei enää saa olla eroa. Keskitetty sodanjohto johtaa rauhan aikana maanpuolustusvalmisteluja ja -suunnitelmia. Jotta ne tulisivat suoritetuiksi parhaalla mahdollisella tavalla, on välttämätöntä, että asioita hoitava henkilöstö saa tehtävän edellyttämän pätevän koulutuksen. Koulutuksen on tapahduttava sodanjohtoon edustajien yhteisissä tilaisuuksissa. Vain näin menetellen voidaan saavuttaa eri alojen välttämättömälle yhteistyölle tarpeellinen perehtyneisyys toisten katsantokantoihin totaalisen sodan kysymyksissä. Vähäiseksi ei ole myöskään arvioitava henkilökohtaisen tuttavuuden merkitystä, joka saavutetaan tällaisissa yhteisissä opinnoissa.

II KORKEIMMAN MAANPUOLUSTUSOPETUKSEN JÄRJESTELY RUOTSISSA

Jo ennen toista maailmansotaa oli useissa suurvalloissa erityisiä opetuslaitoksia, joissa opiskeltiin totaalisen sodan kysymyksiä ja luotiin perusta sotilasjohtoon sekä sodanjohtoon muiden alojen väliselle yhteistoiminnalle. Toisen maailmansodan antamien kokemusten perusteella on voitu todeta opetustoiminnan aloittamisen olleen oikeaan osuneen toimenpiteen. Seurauksena onkin ollut, että sodan jälkeen ovat kaikki suurvallat perustaneet korkeimman maanpuolustusopetuksen antamista varten opetuslaitoksia. Myös useat pienet kansakunnat ovat katsooneet tarpeelliseksi tällaisen opetuksen järjestämisen.

Tässä yhteydessä ei ole tilaisuutta tutustua eri maiden korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestelyyn. Kuitenkin lienee paikallaan tarkastella jonkin maan maanpuolustuskorkeakoulun toimintaa

tarpeellisen yleiskäsityksen aikaansaamiseksi. Sopivimpana esimerkkinä voidaan tällöin pitää Ruotsin ko oppilaitosta.

Jo toisen maailmansodan aikana teki Ruotsin puolustusvoimien ylipäällikkö esityksen maanpuolustuskorkeakoulun perustamisesta. Hanke ei tullut silloin toteutetuksi. Sodan jälkeen tehtiin sotilasjohdon taholta useita esityksiä totaalista maanpuolustusta palvelevan opetuslaitoksen aikaansaamiseksi. Monien kehitysvaiheiden jälkeen ja niissä saatuihin kokemuksiin nojautuen aloitti Ruotsin maanpuolustuskorkeakoulu, Försvarshögskola, toimintansa 1. 7. 1953.

Maanpuolustuskorkeakoulun ohjesäännössä esitetään sen tehtävänä olevan

- antaa korkeimmille sotilas- ja siviiliviranhaltijoille laaja näkemys totaalisen sodan ongelmista,
- antaa korkeimmille komentaja- tai esikuntatehtävissä palveleville sotilashenkilöille sekä vastaaville siviiliviranhaltijoille laaja tietous totaalisen puolustuksen eri haaroista sekä suunnittelu- ja soveltamistöistä yhteisissä puolustustehtävissä ja
- suorittaa tai osallistua niihin erikoistutkimuksiin, jotka koskevat totaalista puolustusta.

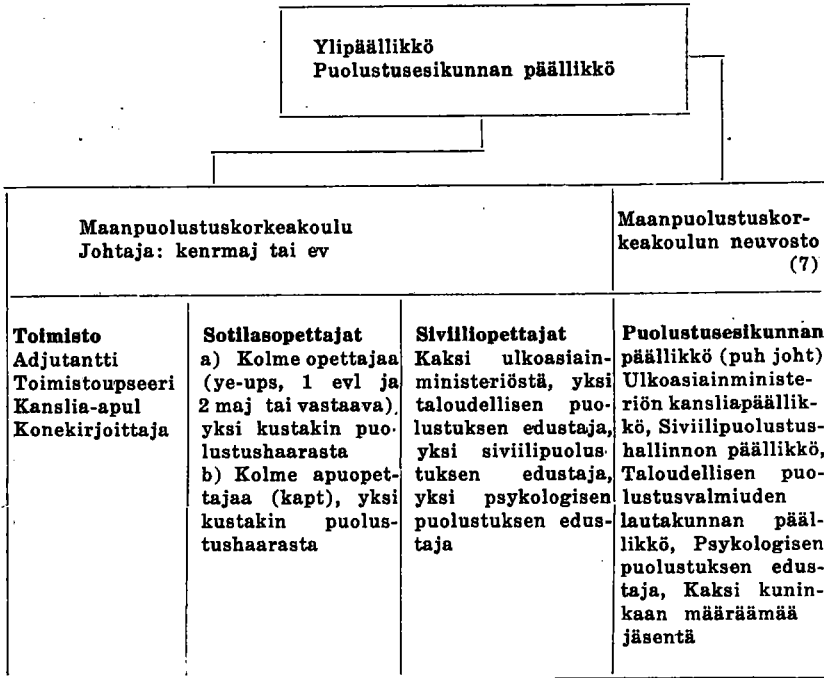
Maanpuolustuskorkeakoulun organisaatiota (Kuva 1) tarkasteltaessa kiintyy huomio siihen, että korkeakoulu on suoraan ylipäällikön alainen, joskin käytännössä puolustuseseikunnan päällikkö toimii oppilaitoksen valvojana hyväksyen mm opetussuunnitelmat ja kurssiohjelmat. Toimistohenkilökuntaa ja kolmea sotilasopettajaa lukuun ottamatta komennetaan muu opettajisto ja henkilöstö kullekin kurssille erikseen. Kurssien väliaikoina tämä henkilöstö suorittaa vakinaisia virkatehtäviään. Korkeakouluun jäävä henkilöstö suorittaa kurssien väliaikoina totaalista puolustusta palvelevia erikoistutkimuksia.

Maanpuolustuskorkeakoulun toiminta käsittää

- vuosittain syys- ja kevätkurssin — ns yleiset kurssit —, jotka kumpikin kestävät noin yhdeksän viikkoa ja joilla on keskimäärin 25 oppilasta sekä
- päällikkökurssin, joka toimeenpannaan ainakin joka toinen vuosi ja kestää noin 10 päivää ja jolla oppilaiden lukumäärä on noin 20.

Yleisillä kursseilla, jollaisiksi on myös katsottava vuoden 1951 jälkeen pidetyt vähintään kaksi kuukautta kestäneet tilapäiset kurssit, on

Kaavio Ruotsin maanpuolustuskorkeakoulun organisaatiosta

Kuva 1

tähän mennessä saanut koulutuksen kaikkiaan 214 henkilöä (Kuva 2). Voidaan todeta, että miltei kaikki valtion hallintoa edustavat virastot ja laitokset ovat saaneet kouluttaa korkeakoulussa henkilöstöään. Varsin vähän on koulutettavia ollut puhtaasti yksityisistä laitoksista. Kursien oppilaiksi on valittu sellaisia upseereita, joilla on ollut vähintään majurin arvo. Kurssin suoritettuaan heidät on sijoitettu tai sijoitetaan myöhemmin korkeihin päällikkö- ja esikuntavirkoihin. Kaikilla oppilaiksi hyväksytyillä siviilivirkamiehillä on vakinaisessa virassaan tekemistä totaalisen puolustuksen kanssa. — Päällikkökurssille komennetaan kenraalin arvoisia sotilashenkilöitä sekä vastaavassa virka-asemassa olevia virastojen ja taloudellisen elämän johtajia.

Opetussuunnitelman mukaan yleinen kurssi jakaantuu kahteen jaksoon, joista ensimmäinen kestää noin seitsemän ja toinen noin kaksi viikkoa. Työskentelymuotona ensimmäisen jakson aikana on ryhmätyöskentely; oppilaat jaetaan kuuden miehen ryhmiin siten, että jokainen ryhmä käsittää mikäli mahdollista eri alojen edustajia. Kurssin toisen jakson aikana järjestetään sotapeli, jonka tarkoituksena on valaista erityisesti sotilaallisen puolustuksen yhteistoimintakysymyksiä. Opetussuunnitelman läpikäymisen yhdeksässä viikossa tekee mahdolliseksi se, että varsinaista kurssiaikaa edeltää noin kolme kuukautta kestävä itseopiskelukausi, jolloin kurssille hyväksytyille lähetetään totaalista puolustusta selventäviä monisteita luettavaksi.

Kursseista saadut kokemukset ovat poikkeuksetta olleet hyvin positiivisia. Kurssin osanottajat ovat pitäneet opetusta erittäin hyvänä ja sen ajan arvoisena, jonka he ovat olleet poissa varsinaisesta työstään. Suuriarvoisena pidetään sitä, että eri toiminta-aloja totaalisessa puolustuksessa hoitavat henkilöt joutuvat henkilökohtaiseen yhteyteen toistensa kanssa. Asioiden hoidolle koituu tästä ajan oloon suuria etuja. Ruotsin nykyinen maanpuolustuskorkeakoulu on kaikissa suhteissa täyttänyt sille asetetut vaatimukset totaalisen maanpuolustuksen opinahjona.

Johtopäätöksinä korkeimman maanpuolustuksen järjestelyssä ulkoilla voidaan todeta, että

- niissä maissa, joissa todella kiinnitetään riittävää huomiota maanpuolustuskysymyksiin, on koulutus jo vuosia ollut käynnissä;
- ne maat, jotka tavalla tai toisella ovat aikoinaan koulutuksen järjestäneet, eivät ole sitä lopettaneet;
- useissa valtioissa, joissa aikaisemmin ei ole sanottavastikaan kiinnitetty huomiota totaalisen maanpuolustuksen ongelmiin, on nyt havahduttu ja korkeakouluopetus aloitettu (esim Norja, Puola ja Hollanti).

Edellä luetellut tosiasiat osoittavat selvästi, että maanpuolustuskorkeakoulujen toiminta muodostaa oleellisen osan totaalisesta puolustusvalmiudesta. Sen vuoksi on myös luonnollista, että aloitteet korkeakoulujen perustamiseksi ovat poikkeuksetta tulleet korkeimman sotilasjohdon taholta ja että ne ovat kaikki sotilasopetuslaitoksia,

vaikka niissä opiskelee myös siviilihenkilöitä. Korkeakoulut ovat yleensä alistetut suoraan maan korkeimmalle sotilasjohdolle. Lisäksi on huomattava, että suurvalloissakin koulutus on keskitetty yhteen varsinaiseen maanpuolustuskorkeakouluun.

Korkeakoulujen sisäisessä organisaatiossa havaitaan selvä johdon keskittäminen opetuslaitoksen johtajalle. Pääopettajat, niin sotilaat kuin siviilitkin, ovat ilman välikäsiä suoraan korkeakoulun johtajan alaisia. Näin ollen muodostuu johtajan asema opetuksessa hyvin keskeiseksi ja tärkeäksi.

Tulkoon tässä yhteydessä vielä todetuksi, että maanpuolustuskorkeakoulujen päämääränä on valmentaa sodanjohdon eri alojen henkilöstö totaalisen puolustuksen tehtäviin, niin että se rauhan aikana suorittamallaan suunnittelu- ja valmistelutoimenpiteillä mahdollistaa tarvittaessa kansakunnan kaikkien voimavarojen tehokkaimman käytön ja että se sodan aikana kykenee toimimaan johtavissa maanpuolustuksellisissa "avainasemissa".

KORKEIMMAN MAANPUOLUSTUSOPETUKSEN TARPEELLISUUS SUOMESSA

A YLEISTÄ

Puolustuslaitoksellemme vuosittain myönnetyt määrärahat osoittavat niukkuudestaan huolimatta, että meillä ollaan aseellisen puolustuksen tarpeellisuudesta selvillä. Myös oivallettiin jo ennen toista maailmansotaa, että maan turvallisuus vaatii aseistettujen voimien lisäksi kansakunnalta muitakin toimenpiteitä, jotta vaaran hetkellä oltaisiin valmiina. Tämän hetken tilannetta tarkasteltaessa tuntuu siltä, kuin viimeksi mainitut seikat olisivat miltei kokonaan unohtuneet. Eräs sotien jälkeisen ajan tyypillisimpiä ilmiöitä yhteiskunnassamme onkin ollut maanpuolustustunteen ja -tahdon unohtaminen, jopa niiden halveksiminenkin. Vasta aivan viime vuosina on alkanut näkyä merkkejä mielenkiinnon lisääntymisestä maanpuolustusasioihin. Tätä mielenkiintoa on voitu todeta sekä yksityisissä kansalaisissa että myös valtion poliittisessa johdossa. Hyvänä merkkinä on pidettävä puolustustaloudellisen suunnittelukunnan asettamista vuonna 1955 ja puolustus-

neuvoston toiminnan uudelleen alkamista vuonna 1957. Tähän mennessä suoritettut toimenpiteet eivät kuitenkaan vielä riitä korjaamaan maanpuolustusvalmisteluissamme tehtyjä laiminlyöntejä. Väestönsuojelumme on toistaiseksi vain suunnittelun varassa ja psykologinen puolustuksemme on täysin valmistelematon. — Totaalisen sodan kokoyhteiskunnallemme asettamia ongelmia ajatellen on aihetta tarkastella, ollaanko korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestämisessä meillä ajan tasalla.

B KÄYTYJEN SOTIEN ANTAMAT KOKEMUKSET

Sodanjohdon eri alojen tehtäviä hoitaneiden henkilöiden voidaan sanoa selviytyneen verrattain hyvin toimistaan. Onpa ulkomaiden lehdistössä näkynyt sängen kiittäviä lausuntoja sotilasjohtomme pätevydestä. Taloudellinen sodanjohtomme ennätettiin organisoida vähän ennen sodan puhkeamista vuonna 1939, ja sodan uudelleen alettua vuonna 1941 sen työn tulokset olivat jo nähtävissä. Vähäisiä puutteellisuuksia lienee löydettävissä henkisen johdon alalla. Se ei täysin pystynyt ylläpitämään kansamme henkistä kestävyyttä vaikeuksien ilmaannuttua. Osasyllisenä tähän lienee ollut yhteistoiminnan puute sodanjohdon eri alojen välillä.

Mistä selittyy, että johtavissa asemissa olleet henkilöt pystyivät suoriutumaan tehtävistään? Meillä ei ollut ennen sotaa järjestettyä korkeinta maanpuolustusopetusta. Syynä menestymiseen voidaan pitää osittain sitä, että vapaaehtoisen maanpuolustustyön tehokkuus oli suuri. Tuntuma sodankäyntiin oli olemassa. Toisaalta on sanottava, että sodankäynti ei kohdallamme muodostunut totaaliseksi sanan täydellisimmässä mielessä. Voidaankin todeta, että sodan aikana meillä saadut kokemukset eivät anna oikeata kuvaa eri maanpuolustustehtävien vaikeudesta totaalisessa sodassa.

Tämän tutkielman piiriin ei kuulu selvittää tarkemmin sotiemme aikaisen poliittisen johdon ja sotilasjohdon suhdetta toisiinsa. Todetakaan vain, että yhteistoiminta ei ollut paras mahdollinen. Asioiden käsittelylle aiheutui tästä turhaa kitkaa. Sotilasjohto asetti usein toimenpiteillään poliittisen johdon tapahtuneen tosiasian eteen ja päinvastoin. Sotilasjohdon suurempi valmius sodan ongelmien ratkaisemisessa.

aiheutti sen, että Päämajan toimenpiteet ulottuivat muidenkin hallinto-
tohaarojen toimialoille.

Hallinnon eri haarojen eristyneisyys vaikutti sen, ettei alemmissa-
kaan johtoportaisissa saavutettu riittävää yhteistoimintaa. Esimerkkinä
voidaan mainita, että marraskuun puolivälissä v 1939 sotilasjohdon ja
lääninhallituksen (poliisiviranomaisten) tietämättä kouluviranomaiset
kehoittivat jo evakuoitujen paikkakuntien opettajistoa aloittamaan
keskeytetyn koulutyön uudelleen. Tästä oli seurauksena, että poissiir-
tyneet asukkaat alkoivat palata takaisin vakinaisille asuinpaikoilleen.
Seuraukset näistä tapahtumista ovat kaikkien tiedossa. — Vastaavan-
laisia tapauksia sattui myös muilla hallinnon aloilla.

Yhteistoiminnan heikkouden syynä voidaan eittämättä pitää asian-
omaisten henkilöiden puutteellista asiakokonaisuuksien ymmärtämistä.
Kukin tunsivat omat asiansa ja tehtävänsä, mutta niiden niveltymistä mui-
den toimialojen asioihin ei oivallettu.

C KORKEIMMAN MAANPUOLUSTUSOPETUKSEN NYKYINEN TILANNE MAASSAMME

Sotakorkeakoulu on tällä hetkellä maassamme ainoa korkeakoulu,
jossa totaalisen sodan maanpuolustuskysymyksiä tutkitaan. Näin ollen
vain yleisesikuntaupseerit tulevat saamaan jonkinlaisen kokonaisnäke-
myksen totaalisesta puolustuksesta. Sodanjohdon toisilla aloilla johta-
vissa asemissa toimiville vastaavaa koulutusta ei ole lainkaan järjes-
tetty. Ennen sotia oli vapaaehtoisella maanpuolustustyöllä, sen "pik-
kupiirteisyydestä" huolimatta, merkitystä "tuntuman" ylläpitäjänä.
Tosin ei ole aihetta epäillä, etteivät sodanjohdon eri alojen edustajat
pystyisi hoitamaan oman alansa tehtäviä, mutta kokonaisnäkemys-
saaminen avartaisi heitä ymmärtämään oman toimintansa totaalisen
maanpuolustuksen olennaisena, toisiin tiukasti liittyvänä osana.

Sotakorkeakoulunkaan opetus ei täysin vastaa nykyaikaista käsi-
tystä korkeimmasta maanpuolustusopetuksesta. Totaalisen sodan ongel-
mat tulevat siellä valoitetuiksi pääasiassa vain sotilaalliselta kannalta.
Totaalisen sodanjohdon toisten alojen tuntemus jää varsin vähäiseksi.

D KORKEIN MAANPUOLUSTUSOPETUS JA SOTATIETEELLINEN TUTKIMUSTYÖ

Maanpuolustuksemme ajan vaatimusten tasalla pitämiseksi on sen jatkuva kehittäminen välttämätöntä. Tämä kehitystyö pohjautuu suurelta osalta sotatieteelliseen tutkimustyöhön. Tällä hetkellä on tällaisen tutkimustyön suorittamisen mahdollisuudet meillä rajoitetut, sillä yksityiskohtaisten ja runsaasti aikaa vievien töiden suorittaminen virkautyönä on erittäin hankalaa.

Osan tutkimustyöstä suorittavat nykyään Sotakorkeakoulun oppilaat diplomitöinä, mutta heidän pintapuoliset tietonsa eri alojen erikoiskysymyksistä ja töihin käytettävän ajan vähyys aiheuttavat sen, että työt harvoin täyttävät niitä vaatimuksia, joita perusteelliselle tutkimustyölle asetetaan.

Sodanjohdon toisia aloja käsittävän, siviilivirkamiesten suorittaman tutkimustyön onnistumisen mahdollisuudet lienevät, ilman korkeimman maanpuolustusopetuksen tutkijoille antamaa perustietoutta, varsin vähäiset.

Korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestämisen yhteydessä olisi meillä varmasti tilaisuus toteuttaa totaalista maanpuolustusta palvelevalle tieteelliselle tutkimustyölle asetettavat vaatimukset.

E JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuten edellisestä ilmenee, korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestäminen meillä ei näytä pelkästään tarpeelliselta, vaan voidaan sanoa, että sen aikaansaaminen mahdollisimman pian on välttämätöntä. Totaalisen maanpuolustuksen laajoja ongelmia ratkaisevan korkeimman siviilivirkamiehistön on saatava tilaisuus perehtyä sodankäynnin vaatimuksiin. Toisaalta tulee tärkeissä "avainasemissa" olevien upseerien tutustua valtiokoneistomme organisaatioon ja sen käyttömahdollisuuksiin sodan aikana. Kun koulutus vielä toimeenpannaan yhteisin opinnoin, voidaan olla varmoja, että kaikkinaisten maanpuolustusta palvelevien vaimistelujen ja suunnitelmien hoidolle on luotu vankka perusta.

Henkilökohtaisen tuttavuuden merkitys tehokkaan yhteistoiminnan aikaansaamiseksi on suuri, joten koulutus olisi järjestettävä yhteisin opinnoin.

Korkeakoulutuksen järjestäminen avaisi täysin uudet mahdollisuudet totaalista maanpuolusta palvelevalle tieteelliselle tutkimustyölle.

Meidän oloissamme korkeimman maanpuolustusopetuksen tarpeessa olevien sotilaiden ja siviilivirkamiesten määrä on melko pieni, joten koulutus ei ole jatkuvaa. Näin muodostuvia koulutuksen taukoajoja voitaisiin tehokkaasti käyttää tutkimustyöhön oppilaitoksessa.

On vielä eräs tärkeä näkökohta, joka ansaitsee tulla mainituksi. Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskellut valtion virkamies ei varmastiakaan sanoisi — kuten meillä on tapahtunut — etteivät puolustusasiat kuulu hänelle, vaan upseereille, jotka niiden hoitamisesta palkankin saavat. Mielenkiinto maanpuolustusasioihin siviilihenkilöiden keskuudessa kasvaisi, ja seurauksena ilmeisesti olisi maanpuolustustahdon ja -innon uudelleen herääminen, ainakin kansakunnan parasta toivovan väestön keskuudessa. Tällaisten näkymien ollessa näköpiirissä ei pitäisi laiminlyödä korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestämistä. Siihen ei kansallamme ole varaa.

IV KORKEIMMAN MAANPUOLUSTUSOPETUKSEN PÄÄMÄÄRÄ JA OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN YLEISET MAHDOLLISUUDET

A OPETUKSEN PÄÄMÄÄRÄ

Huomioon ottaen edellä esitetyt korkeimman maanpuolustusopetuksen tarpeellisuutta vaativat näkökohdat voidaan ko opetuksen päämäärä määritellä seuraavasti:

Korkeimman maanpuolustusopetuksen päämääränä meillä on antamalla ylemmille siviili- ja sotilasviranomaisille laaja näkemys totaalisen sodan pulmakysymyksistä valmentaa heidät pystyviksi suorittamaan yhteisten puolustustehtävien suunnittelua ja toteuttamista.

B OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN YLEISET MAHDOLLISUUDET

Ennen kuin lähemmin tarkastellaan, miten korkein maanpuolustusopetus meillä olisi edullisimmin järjestettävissä, on aihetta luoda lyhyt silmäys koulutuksen järjestämisen yleisiin mahdollisuuksiin.

Korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestäminen vaatii luonnollisesti varoja. Taloudelliset mahdollisuutemme ovat varsin vähäiset, joten meillä ei ole samoja edellytyksiä tässä mielessä kuin esim. Norjalla ja Ruotsilla. Jonkinlaisen vertailupohjan saamiseksi tarkasteltakoon kuitenkin opetuksen aiheuttamia menoja Ruotsissa.

Ruotsin maanpuolustuskorkeakoulun perustamiskustannukset rajoittuivat noin 500.000 markalla suoritettuun opetus- ja toimistokaluston hankkimiseen. Vuosittain aiheuttaa koulutuksen järjestely noin 11.200.000 markan kustannukset. Ne jakaantuvat eri menoerien osalle seuraavasti:

Palkkaus	n 8.200.000 mk
Matkakorvaukset ja päivärahat	n 1.100.000 mk
Koulutus	n 1.900.000 mk

Laskelmaa laadittaessa on eräänä lähtökohtana ollut se, että oppilaisiksi komennetuille siviilivirkamiehille on maksettu matkakorvaukset ja päivärahat heidän vakinaisesta virkapaikastaan.

Mahdollisuutemme taloudellisesti selviytyä korkeimman maanpuolustusopetuksen aiheuttamista menoista ovat näiden lukujen valossa täysin olemassa. Luonnollista on, että kustannuksien suuruutta ei voida laskea, ennen kuin opetuksen organisaatiokysymys on ratkaistu. Suuruusluokaltaan kustannukset kuitenkin ovat sellaiset, että niistä valtiotaloutemme varmasti selviytyy.

Ilmeistä on, että korkeimman maanpuolustusopetuksen mahdollisesti alkaessa maassamme tulee pätevän opetushenkilöstön saanti tuottamaan vaikeuksia. Nämä eivät luultavasti osoittaudu sotilasopettajien säännin kohdalla voittamattomiksi. Puolustuslaitoksemme kustakin puolustushaarasta löytyy totaalisen sodan ongelmiin perehtyneitä yleisesikuntaupseereita, jotka pystyvät hoitamaan opetuksen sotilaalista tuntemusta vaativan osan.

Sodanjohdon toisia alahaaroja käsittävän opetuksen opettajavoiman — siviiliopettajien — saanti ei ole koulutuksen alkuvaiheissa ilman muuta selvä. Meillä on tosin monta yliopistoissa toimivaa opettajaa ja joukko eri virastojen asiantuntijoita, jotka täydellisesti hallitsevat oman totaalisen puolustukseen liittyvän alansa, mutta eivät ole riittävässä

määrin selvillä sen niveltymisestä maanpuolustuksen kokonaisuuteen. Tämä puutteellisuus kyetään poistamaan järjestämällä opettajiksi valituille lyhyt valmennustilaisuus ennen varsinaisen opetuksen alkua.

Kuten jo on käynyt ilmi, tulisi korkeimman maanpuolustusopetuksen kerrallaan saamaan joukko korkeimpia upseereitamme ja siviilivirkamiehiä sekä kenties elinkeinoelämämme johtavissa asemissa olevia yksityisiä kansalaisia. Koulutuserien suuruutta määräävänä tekijänä on pidettävä sitä, että kussakin erässä tulisi olla kaikkien sodanjohdon alahaarojen edustajia. Tällöin saataisiin varmasti koulutuksessa kaikki tarpeelliset yksityiskohdatkin esille. Jos näin tehdään, tulisi siviilistä kerrallaan olemaan opetusta saamassa 5—6 virkamiestä. Heidän irrottamisensa vakinaisesta työstä koulutuksen ajaksi ei tuottane voittamattomia vaikeuksia.

Koulutuserän koko vahvuus ei saisi olla kovin suuri. Kenties 15—20 henkilön määrä olisi sopivin. Opetusopilliset seikat puoltavat myös tämän suuruista koulutettavien joukkoa.

Edellä olevan perusteella voitaisiin puolustuslaitoksesta kuhunkin koulutuserään komentaa 9—14 yleisesikuntaupseeria. Näin suuren vastuunalaisissa tehtävissä olevan upseeriryhmän irrottaminen kerrallaan lienee mahdollista, jos koulutusaikaa ei muodosteta kovin pitkäksi.

Koulutettavien valinta lienee edullisinta jättää kunkin ministeriön ja keskusviraston päällikön sekä puolustusvoimain komentajan tai vastaavassa virka-asemassa olevan henkilön tehtäväksi.

C JOHTOPÄÄTÖKSET

Voidaan todeta, ettei meillä ole olemassa korkeimman maanpuolustusopetuksen aloittamiselle sellaisia esteitä, joiden voittaminen olisi ylivoimaista. Puolustusvoimien on aikaansaettava koulutuksen aloittaminen. Valtiovallan — poliittisen johdon — on varattava puolustusvoimille tarpeelliset varat tähän tarkoitukseen.

Puolustuslaitoksen ja eri ministeriöiden sekä keskusvirastojen välinen koulutuskysymyksiä koskeva yhteistoiminta tapahtuisi sopimusteitse valtioneuvoston suostumuksella.

V. ERI VAIHTOEHDOT KORKEIMMAN MAANPUOLUSTUS- OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEKSI

A YLEISTÄ

Aikaisemmissa luvuissa on todettu, että korkeimman maanpuolustusopetuksen tarpeellisuus maassamme on ilmeinen. Lisäksi on voitu osoittaa, ettei liene olemassa todellisia syitä, jotka voisivat estää opetuksen aloittamisen. Ennen kuin seuraavassa käydään arvioimaan eri vaihtoehtoja koulutuksen järjestämiseksi, on tarpeen tarkastella seikkoja, jotka läheisesti liittyvät opetukseen.

Koulutuksen järjestäminen muualla kuin Helsingissä tuskin voitulla kyseeseen. Koulutuksen on näet tapahduttava siellä, missä kustannukset tulevat halvimmiksi ja missä opettajenkilöstö on helpoimmin saatavissa. Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että tieteellistä tutkimustyötä, joka kiinteästi liittyy korkeimman maanpuolustuksen opetukseen, voidaan suorittaa vain Helsingissä, jossa on tarpeelliset kirjastot käytettävissä. Edelleen puoltaa Helsinkiä koulutuspaikkana se, että siellä on kaikkalainen yhteistoiminta eri virastojen ja Pääesikunnan kanssa opetuksen aikana kitkattomasti aikaansaataavissa.

Koulutusajan pituuteen vaikuttaa luonnollisesti opetuksessa käsiteltävien asioiden määrä. Mikäli koulutusaika muodostuu pitkähköksi, aiheuttaa se kustannusten kohoamisen. Tämä pitäisi välttää. Kuitenkin pitäisi koulutusajan olla niin pitkä, että opetettavat asiat ehditään käsitellä ja oppilaat ennättävät toisiinsa tutustua. Mahdollisimman lyhyt koulutusaika toisaalta olisi eduksi oppilaiden vakinaisten virkojen hoidon kannalta. Pyrkimyksenä näin ollen tulisi olla koulutusajan supistaminen minimiin, kuitenkin niin, ettei opetus siitä kärsisi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi voidaan seurata Ruotsin viitoittamaa esimerkkiä ja järjestää ennen varsinaisen yhteisopetuksen alkua tarpeellinen kirjeopiskelukausi. Tänä aikana opetuslaitos lähettäisi oppilaille valituille sopivin väliajoin monistettuja katsauksia, joihin oppilaiden tulisi tarkoin tutustua normaalin virkansa hoitamisen ohella. Varsinaisen yhteisopetuksen aikana ei monisteissa esitettyihin asioihin tarvitsisi uhrata paljonkaan aikaa. Ajan ja kustannusten säästö muodostuisi täten huomattavaksi.

Mikäli edellä esitettyä menettelyä noudatetaan, lienee mahdollista supistaa yhteisopetuskausi yhden tai kahden kuukauden pituiseksi. Kun tähän lisätään suunnilleen kahden kuukauden kirjeopiskelukausi, tulee koko opiskelu kestäämään noin kolme neljä kuukautta. Tällainen järjestely tuntuu korkeimman maanpuolustusopetuksen "yleisen kurssin" osalta onnistuneimmalta.

Ruotsissa on kokemus osoittanut, että maanpuolustuskorkeakoulussa järjestetyt ns päällikkökurssit ovat täysin vastanneet niihin kiinnitettyjä toiveita. Näille kurseille, jotka kestävät noin 10 päivää, on komennettu eri ministeriöiden kansliapäälliköitä, keskusvirastojen päälliköitä, kenraaleja ja muita johtavissa asemissa olevia virkamiehiä. Kurssien ohjelma on käsittänyt totaalisen maanpuolustuksen keskeisiä asioita valtakunnan sodanjohdon kannalta katsottuna.

Vastaavanlaisten "päällikkökurssien" järjestäminen meillä olisi varmasti paikallaan. Sellaisen suoritettuaan ja kookonainäkemyksen saatuaan pystyisi ao henkilö itse konkreettisesti puuttumaan maanpuolustusongelmien ratkaisuun omalla alallaan. Eri virastojen väliselle yhteistoiminnalle tällaisista kurseista olisi varmasti myös etua.

Aikaisemmin on jo käynyt ilmi, että korkein maanpuolustusopetus voidaan meillä hoitaa vain puolustuslaitoksen järjestämänä. Näin ollen on luonnollista, että koulutuksen johdossa on sotilashenkilö. Jotta korkeinta maanpuolustusopetusta antavalla opetuslaitoksella olisi jo ulkonaisestikin sen arvon mukainen asema, on välttämätöntä, että laitoksen johtajana toimii ainakin kenraalimajurin arvoinen upseeri. Opetuslaitoksen tulee olla myös suoraan puolustusvoimain komentajan alainen.

Ryhdyttäessä punnitsemaan eri vaihtoehtoja korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestämiseksi voidaan tarkastelussa viitata koulutuspaikan ja -ajan sekä opetuslaitoksen aseman suhteen edellä esitettyihin näkökohtiin.

B MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU ERILLISENÄ KORKEAKOULUNA

Erillisenä toimivan maanpuolustuskorkeakoulun johtajana tulisi toimimaan kenraalimajurin arvoinen upseeri. Korkeakoulu alistettaisiin suoraan puolustusvoimain komentajalle. Korkeakoulu jakautuisi esikuntaan, opettajiin ja oppilaisiin.

Esikunnan muodostaisi adjutanti, huoltoupseeri, kaksi kolme toimistoaliupseeria, kaksi kolme konekirjoittajaa, piirtäjä sekä näiden lisäksi korkeakoulun sijainnista riippuen joukko apuhenkilöstöä.

Opettajat jaettaisiin vakinaisiin ja tuntiopettajiin. Vakinaisia opettajia olisi kolme, jotka edustavat eri puolustushaaroja. Opettajat olisivat suoraan korkeakoulun johtajan alaisia. Tuntiopettajina toimisi sekä upseereita että erikoiskysymyksiin perehtyneitä eri virastojen virkamiehiä.

Oppilaat olisivat korkeakoulussa ollessaan suoraan korkeakoulun johtajan alaisia.

Korkeakoulussa toimisi kaksi kurssia vuosittain. Keväisin olisi noin kaksi kuukautta kestävä ns yleinen kurssi ja syksyisin noin viikon kestävä ns päällikkökurssi. Kullekin kurssille otettaisiin noin 15—20 oppilasta.

Eräs tämän organisaation etuja on se, että korkeakoulun toimiessa erillisenä sen työrauha voidaan parhaiten taata. Tämä koskee sekä korkeakoulun järjestämää kurssitoimintaa että taukoaikoina tapahtuvaa sotatieteellistä tutkimustyötä.

Erillisenä korkeakouluna toimiessaan olisi opetuslaitoksella täysin sen arvon mukainen asema.

Suurimpana häittana voidaan tällaisessa järjestelyssä pitää kustannusten suuruutta. Uuden korkeakoulun perustaminen ei olisi mahdollista ilman eduskunnan myöntämiä määrärahoja ja niiden saanti lienee nykyään sangen epätodennäköistä.

Kurssitoiminnan ollessa käynnissä vain verraten lyhyen osan vuodesta tuntuu siltä, että kaikille esikuntaan kuuluville henkilöille ei riitä työtä koko vuoden ajaksi. Näin ollen koituisi suoranaista tuhlausta, jos esikunnan virat ja toimet perustettaisiin.

Häittana voidaan vielä mainita se, että uutta korkeakoulua varten ei puolustuslaitoksella tällä hetkellä liene tarjottavana sopivaa huoneistoa.

Tuntuu siltä, että meillä ei nykyään ole mahdollisuutta perustaa korkeimman maanpuolustusopetuksen antamista varten erityistä opetuslaitosta.

**C. KORKEIMMAN MAANPUOLUSTUSOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN
SOTAKORKEAKOULUN YHTEYDESSÄ**

Maanpuolustuskorkeakoulua ei sanan varsinaisessa mielessä perustettaisi. Korkein maanpuolustusopetus liitettäisiin Sotakorkeakoulun yhteyteen. Tätä varten perustettaisiin suoraan Sotakorkeakoulun johtajan alaisuuteen osasto, jolle tässä annettakoon nimeksi "Totaalisen sodan tutkimusosasto". Tähän osastoon kuuluisi päällikön lisäksi kolme tutkijaupseeria, jotka edustaisivat eri puolustushaaroja. Osaston tehtävänä olisi järjestää korkeimman maanpuolustusopetuksen kurssit edellä selostetulla tavalla. Kurssien väliaikoina se suorittaisi sotatieteellistä tutkimustyötä, jonka aiheet puolustusvoimain komentaja määräisi.

Järjestettäessä korkein maanpuolustusopetus tällä tavalla säästetään suuresti kustannuksia. Koulutuksen aikaansaaminen ei vaatisi oikeastaan muuta kuin neljän uuden upseeriviran perustamisen. Näistä olisi yksi yleisesikuntaeverstin ja loput yleisesikuntaeverstilutnantin virkoja. Ellei näitä uusia virkoja saada, voidaan tutkimusosaston perustaminen suorittaa komennusteitse. Tällöin muodostuisivat ainoiksi kustannuksiksi oppilaille maksettavat matkakustannusten korvaukset ja päivärahat sekä tuntiopettajien palkkiot. Sotakorkeakoululle aiheutuvat mahdolliset kansliatarvikemenot ovat suuruusluokaltaan varsin mitättömät.

Toinen suuri etu koulutuksen tällaisesta järjestelystä on siinä, että koulutus voidaan saada nopeasti käyntiin.

Edelleen on huomattava, että Sotakorkeakoulun yhteydessä olisi tutkimusosastolla varmaankin runsaasti apua korkeakoululla olevasta laajasta lähdemateriaalista. Kirjaston sijaitseminen samassa rakennuksessa on myös tutkimustyön suorittamiselle eduksi.

Sotakorkeakoulun uuden talon mahdollisissa rakennussuunnitelmissa tulisi ottaa huomioon myös korkeimman maanpuolustusopetuksen antamista varten tarvittavat huonetilat.

Haitat, jotka aiheutuvat korkeimman maanpuolustusopetuksen liittämisestä Sotakorkeakoulun yhteyteen, eivät tunnu suurilta.

Sotakorkeakoululle aiheutuu luonnollisesti lisätyötä uuden koulutushaaran toiminnasta. Korkeakoulun normaalin koulutus täytyisi

pitää aivan erillään tutkimusosaston kursseista. Näin menetellen voisivat molemmat koulutushaarat toimia täysin itsenäisesti korkeakoulun johtajan ollessa yhdistävänä nivelenä. Mikäli näin ei tehdä, on kummankin koulutushaaran työrauha kyseenalainen. Eristyneisyys ei luonnollisesti saa mennä niin pitkälle, että maanpuolustuksen ongelmien ratkaisemiselle välttämätön yhteistoiminta häiriytyy.

D KORKEIMMAN MAANPUOLUSTUSOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN ERILLISENÄ KURSSITOIMINTANA TILAPÄISIN OPETTAJAVOIMIN

Edellä on käynyt ilmi, että korkeimman maanpuolustuksen tulee tapahtua Helsingissä tai sen lähistöllä. Jos opetus järjestetään erillisenä kurssitoimintana tilapäisin opettajavoimin, niin koulutuspaikkoina tällöin tulisivat lähinnä kyseeseen Sotakorkeakoulu, Kadettikoulu ja Taistelukoulu. Tapahtukoonpa suunniteltu koulutus missä tahansa näistä, niin opetushenkilöstö on muualta komennettava kurssille.

Puolustusvoimain komentajan alainen kurssin johtaja ja opetushenkilöstö olisi määrättävä niin ajoissa, että opetettaviin asioihin ehdittäisiin syventyä. Ko henkilöstön vapauttaminen vakinaisista virkatehtävistä valmentautumista varten lienee tarpeellista. Yhteistoiminta opetushenkilöstön keskuudessa on järjestettävä kunkin aiheen kokonaisuuteen kytkeytymisen täsmentämiseksi ja toisistaan riippuvaisuuden selventämiseksi.

Varsinainen kurssin järjestely noudattaisi tavanomaisia kurssitoiminnan muotoja.

Edellä esitetyllä tavalla järjestetyn korkeimman maanpuolustuskoulutuksen etuna ovat vähäiset kustannukset. Kuitenkin on useita seikkoja, jotka suuresti haittaavat opetukselle asetetun päämäärän saavuttamista.

Opetuksen pätevyys tilapäisvoimin suoritettuna on kyseenalainen. Onhan luonnollista, että tilapäisesti tehtävää suorittamaan määrätty henkilö ei pysty sitä hoitamaan yhtä hyvin kuin se, joka sitä tekee vakinaisena työnään.

Koulutuksen järjestäminen tilapäisesti jonkun toisen sotilasopetuslaitoksen huoneistossa on kummallekin osapuolelle hankalaa. Molem-

pien työt kärsivät, mutta enemmän tästä on kuitenkin haittaa vieraalte, talon tapoja tuntemattomalle.

Jos koulutus tilapäisesti organisoituna järjestetään, niin sotatieteellistä tutkimustyötä ei korkeimman maanpuolustuksen yhteydessä sa-nottavastikaan edistetä. Kurssien aikana ilmenevät ongelmat jäävät ratkaisematta, koska niihin perehtyneet henkilöt joutuvat heti kurs-sin päätyttyä muualle vakinaisia virkojaan hoitamaan.

Korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestäminen erillisinä kurs-seina tilapäisin opettajavoimin ei tunnu käyttökelpoiselta ratkaisulta.

E YLEISESIKUNTAUPSEEREITA KOMENNETAAN SIVIILIKORKEA-KOULUIHIN OPISKELEMAAN JA LUENNOIMAAN

Aikaisemmin tässä tutkimuksessa ilmenneistä korkeimman maan-puolustusopetuksen järjestämismahdollisuuksista suuresti poikkeava ratkaisuehdotus tulkoon vielä esitetyksi.

Ne yleisesikuntaupseerit, joita käytettäisiin sodan aikana sellaisissa tehtävissä, joiden hoitamisessa valtiotieteellisten opintojen suorittami-sesta on hyötyä, määrätään opiskelemaan rauhan aikana ko tiedekun-nassa. Vastaavasti määrätään yleisesikuntaupseereita opiskelemaan esim lainopillisessa tiedekunnassa tai Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa.

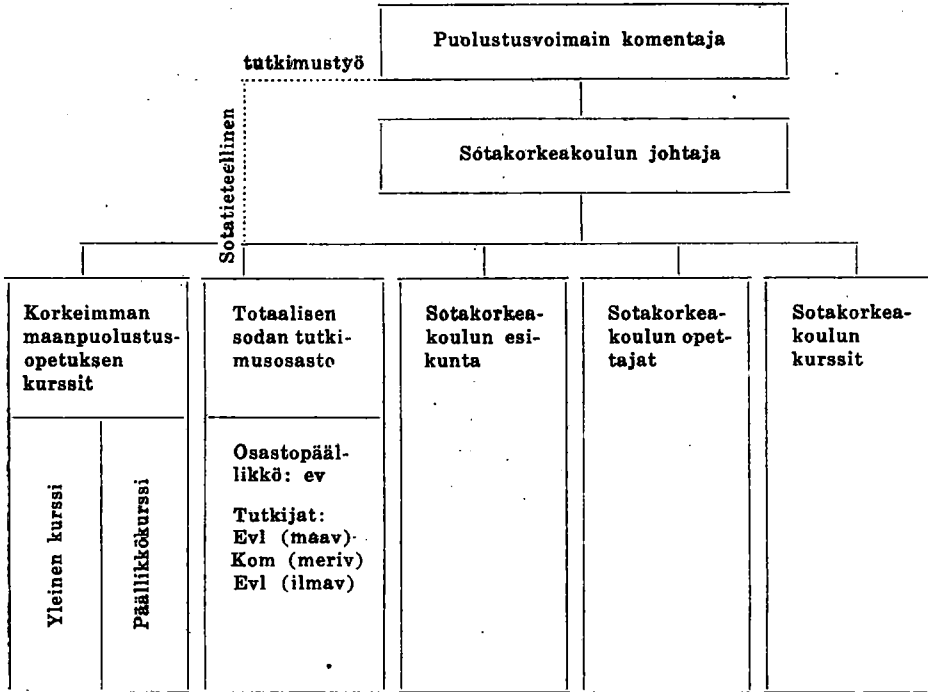
Siviiliopiskelijain perehdyttäminen totaalisen sodan sotilaalliseen puoleen on sen sijaan vaikeasti järjestettävissä. Eiväthän he kykene seuraamaan opetusta Sotakorkeakoulussa. Toisaalta ei ole mahdollista, että upseerit ryhtyisivät yliopistoissa luennoimaan sotilaallisista asiois-ta. Rauhansopimuksemme sitä paitsi kieltää sen.

Varmaa on, että korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestämi-sen ongelmaa ei voida ratkaista edellä esitetyllä tavalla.

F YHDISTELMA

Edellä esitetyistä vaihtoehdoista korkeimman maanpuolustusopetuk-sen järjestämiseksi tuntuu Sotakorkeakoulun yhteyteen kytketty ope-tus muita edullisemmalta. Syyt, jotka tähän vaikuttavat, ovat jo edellä käyneet ilmi.

**Organisaatioehdotus korkeimman maanpuolustus-
opetuksen järjestämiseksi meillä**

Kuva 3

Sotakorkeakoulun organisaatioon (Kuva 3) ei "Totaalisen sodan tutkimusosaston" lisääminen aiheuttane muita muutoksia.

Varsinaisen tutkimusosaston alistussuhteita koskevassa ehdotuksessa herättää mielenkiintoa se, että osasto sotatieteellisen tutkimuksen osalta on suoraan puolustusvoimain komentajan alainen. Muissa suhteissa osasto on Sotakorkeakoulun johtajan alainen. Välttämätöntä on, että puolustusvoimain komentaja jatkuvasti pysyy selvillä tieteellisen tutkimuksen viimeisimmästä vaiheesta. Myös on selviö, että kun osaston lähimpänä suoranaishana esimiehenä em alalla on puolustusvoimain komentaja, niin sen työrauha on taattu. Näin ollen lienee tällainen poikkeuksellinen alistussuhde paikallaan.

Kurssitoiminnan ollessa käynnissä tulisi Sotakorkeakoulun johtajan kiinteästi osallistua opetukseen. Tällä tavalla saataisiin opetukselle tarpeellinen, riittävän arvovaltainen leima.

Sodankäynnin luonteen muuttuminen on aiheuttanut sen, että ulkomailla on jo kauan kiinnitetty erityistä huomiota totaaliseen maanpuolustukseen. Tutkielman yhteydessä on käynyt ilmi, ettei meillä olla vielä täysin selvillä niistä vaatimuksista, jotka totaalinen maanpuolustus asettaa kansakunnalle. Etsikkoaikamme ei ole vielä kuitenkaan kulunut umpeen, joten ennätämme puutteellisuudet korjata, kunhan vain kiireesti ryhdymme työhön.

Tutkimuksen tuloksena esitettäköön lopuksi seuraavaa:

- 1) Sotien jälkeisenä aikana on poliittisen johdon kiinnostus maanpuolustuskysymyksiin ollut erittäin vähäistä. Tästä on ollut seurauksena totaalisten puolustusvalmistelujemme heikkous.
- 2) Aivan viime aikoina on maanpuolustuskysymyksiin ruvettu kiinnittämään huomiota ja tällöin on todettu sodankäynnin muuttuneen yhä totaalisemmaksi. Maanpuolustuskäsitteen ala on suuresti laajentunut.
- 3) Totaalisessa maanpuolustuksessa sotilaallisen puolustuksen on liityttävä siviili-, taloudelliseen ja henkiseen puolustukseen.
- 4) Yhteistoiminnan em maanpuolustuksen alojen välillä tulee olla mahdollisimman kiinteää. Tämä edellyttää sitä käytännössä hoitavilta henkilöiltä laajaa näkemystä maanpuolustuksen kokonaisuudesta.
- 5) Tämä kokonaisnäkemys on koulutuksella annettava. Me tarvitsemme korkeinta maanpuolustusopetusta.
- 6) Sellaisia syitä, jotka olisivat todellisia esteitä opetuksen aloittamiselle, ei ole olemassa.
- 7) Koulutus näyttää meillä olevan edullisinta järjestää Sotakorkeakoulun yhteyteen. Ulkomaisten esikuvien mukaisen maanpuolustuskorkeakoulun perustaminen ei tällä haavaa näytä mahdolliselta.
- 8) On ryhdyttävä pikaisesti tarpeellisiin toimenpiteisiin koulutuksen aloittamiseksi mahdollisimman nopeasti.

Suomen Marsalkka kirjoittaa Muistelmat-teoksensa loppupuolella puolustusvalmiudestamme v 1939: "Puolustusvalmiuden — tehokkaan puolustusvalmiuden — elintärkeätä merkitystä nuoren valtakunnan tulevaisuudelle ei valitettavasti havahduttu tajuamaan, huolimatta kerta kerran perästä saaduista varotuksista, ennen kuin sodan ukkonen herätti nukkujat. Osoittautui kohtalokkaaksi, että emme jaksaneet nostaa maanpuolustuksen asiaa puolueintressien yläpuolelle." — Kennellekään älköön annettako tilaisuutta sanoa korkeimman maanpuolustusopetuksen järjestämisen viipymisen johdosta yhtä ankaraa tuomiota. —

KÄYTETYT LÄHTEET

- Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m.m.
Stockholm, Försvarsdepartementet 1946
- Halsti, W H
Suomen puolustuskysymys
Kuopio, Kustannusosakeyhtiö Kivi
1954
- Killinen, K
Demokratia ja totaalinen sota
Helsinki, Werner Söderström Osakeyhtiö
1956
- Kungl. Maj:ts proposition n:o 120 till riksdagen Stockholm, Bihang till riksdagen protokoll 1952
- Abbot, W T
The National War College
(Military Review n:o 8/48)
- Almgren, C E
Försvarshögskolan. Årets provisorium är en kurs för högre försvarsstudier
(Kontakt med krigsmakten n:o 7/51)
- Almgren, C E
En svensk försvarshögskola
(Ny Militär Tidskrift n:o 4/52)
- Almgren, C E
En svensk försvarshögskola
(Kungl Krigsvetenskaps-Akademiens Handlingar och Tidskrift n:o 6/52)
- Almroth, N
Reformproblem rörande krigshögskolan
(Ny Militär Tidskrift n:o 11/52)
- Eriksen, R
The Norwegian Army Staff School
(Military Review n:o 1/51)

Günther, G s t

Die Ausbildung des Offiziers in fremden Armeen
(Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift n:o 1—3/49)

H a m m a r, M

Försvarshögskola
(Tidskrift i sjöväsendet n:o 4/52)

H o l m, K E

Sonä elev vid engelsk krigshögskola
(Arménytt n:o 3/55)

The British Joint Services Staff College
(Military Review n:o 11/50)

PE:n ulkomaanosaston ilmoitukset ja katsaukset 1949—1956.

Provisoriskt reglemente för försvarshögskolan 9. 7. 1953.

Försvarets Högskole, Normalkurs n:o 1

Majuri U M a t i k a i s e n selostus Ruotsin Maanpuolustuskorkeakoulusta

Majuri S R u s a m a: Korkeimman maanpuolustusopetuksen (maanpuolustuskorkeakoulujen) päämäärät ja mahdollisuudet sekä tarve, edellytykset ja organisaatio meillä huomioon ottaen ulkomailla saavutetut kokemukset; diplomityö SKK:ssa.